

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

507
POMORSKIE

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ RZYM.-KAT.PARAF.P.W.WNIEBOWZIĘCIA NMP

2. Czas powstania

1894-1895r.

3. Miejscowość

D E B R Z N O

4. Adres

ul.Witosa 5 DEBRZNO

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie

gmina Debrzno

pow. Czeluchów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

niem.Friedland

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo koszalińskie

powiat Czeluchów

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.-kat.w DEBRZNIE
Diecezja Pelplińska

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

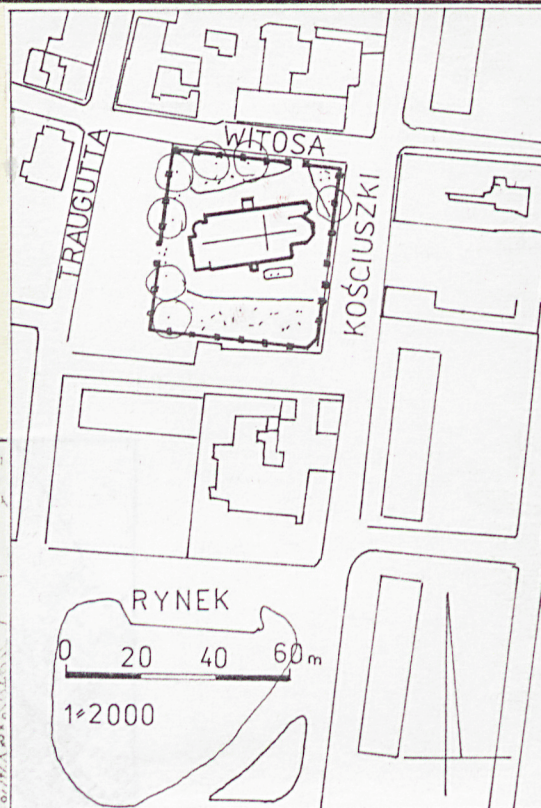
Nr

~~A-255~~

data

10.06.1997

A-1633

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Kościół **położony** w centrum miasta, na placu kościelnym, usytuowanym ok. 50m na północ od rynku, ograniczonym ulicami: Witosa od północy, Moniuszki od południa, Kościuszki od wschodu i Traugutta od zachodu. Cementarz przkościelny na planie prostokąta, otoczony ceglanym XIX-wiecznym murem na słupach, ozdobionym schodkowymi gzymsami i motywami krzyża. Na cmentarzu zachowany w znacznym procencie starodrzew - klony i lipy. Kościół orientowany.

Kościół **murowany** z cegły - wążek krzyżowy, na fundamentach kamiennych. W prezbiterium i kruchcie zachodniej - **sklepienie krzyżowe**. W kruchtach bocznych, zakrystii i aneksie stropy drewniane, belkowe z otynkowaną podsufitką. W nawie odkryta **wieżba dachowa**, drewniana, wieszarowa, malowana ornamentem roślinnym, geometrycznym i motywami krzyża. **Pokrycie dachu**: korpus - blacha, pozostałe dachy - łupek. **Schody zew.** granitowe, 1-biegowe. **Schody wew.** granitowe, kręte, balustrada metalowa, ze skrzyżowanych (krzyż św. Andrzeja) prętów. **Posadzka** z 6-bocznych płytek terrakotowych, łączonych czarnymi kostkami, w nawie bordiura z płytek o geometrycznym ornamentem. **Drzwi zew.** drewniane, 1-lub 2-skrzydłowe, ramowo-płycinowe oszalowane deskami na zawiasach pasowych z hakiem, dekoracyjne rozwidlonych, ozdobny szyldzik i klamka w kształcie liścia. **Drzwi wew.** drewniane, ramowo-płycinowe: z kruchty zach. do nawy, 2-skrzydłowe z zamkniętym łukiem odcinkowym nadświetlem, 6-płycinowe - górne płyciny zamknięte łukiem ostrym, przeszklone, dolne skośnie żłobkowane, zawiasy czopowe, ozdobna klamka i szyldzik; z nawy do krucht bocznych, 1-skrzydłowe, j.w.; z prezbiterium do zakrystii, 1-skrzydłowe, oszalowane deskami, zawiasy pasowe z hakiem, kute, ozdobne, klamka i szyldzik j.w. **Okna** metalowe, krosnowe, 1-dzielne, 2-3-lub 4-poziomowe, nieuchylne, szklone na ołów - kwatery w kształcie rombów, witrażowe.

Kościół **na planie** prostokąta z węższym, zamkniętym trójbokiem prezbiterium od wschodu i wieżą na planie zbliżonym do kwadratu od zachodu. Od północy i południa centralnie usytuowane kruchty na planach prostokąta. Do prezbiterium od północy przylega prostokątna zakrystia, zamknięta od wschodu trójbokiem. Do wieży od północy przylega okrągła klatka schodowa, a od południa aneks na planie prostokąta, mieszczący pomieszczenie pomocnicze. Kościół oszkarpowany, I-nawowy z emporą muzyczną od zachodu. Kruchta w wieży, a także od północy i południa. Wejście do zakrystii od północy.

Bryła rozczłonkowana. Kościół I-kondygnacyjny z III-kondygnacyjną wieżą, niższymi: zakrystią, kruchtami pn. i pd., klatką schodową i aneksem. Nakryty dachem 2-spadowym, prezbiterium i zakrystia 5-spadowymi, wieża 8-bocznym hełmem, kruchty dachami 2-spadowymi, aneks 2 połaciami dachu namiotowego, klatka schodowa dachem stożkowym.

Elewacja zach. - 4-osiova w I kondygnacji, 2-osiova w II kondygnacji i 3-osiova w III kondygnacji. Na 1 osi kruchta elewacji pn. - otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym. Na 2 osi klatka schodowa - otwór okienny mały, zamknięty łukiem ostrym. Na 3 osi wieża - otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym w

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Parafia w Debrznie powstała prawdopodobnie wraz z lokacją miasta w 1354r. Pierwsza wzmianka o kościele pojawia się natomiast w dokumencie z 1375r. W 1543r. pod wpływem nowych poglądów religijnych powstała w mieście gmina ewangelicka. Po 1550r. starosta człuchowski Stanisław Latański, oddał kościół protestantom, którzy użytkowali go do 1599r. W tym to roku arcybiskup gnieźnieński przywrócił kościół katolikom. Mieszczanie, którzy w większości przeszli na luteranizm, starali się formalnie odzyskać kościół wysyłając posłów do trybunału warszawskiego. Nie przyniosło to jednak rezultatu i gmina ewangelicka na zawsze straciła kościół parafialny. Protestanci odprawiali msze w górnej części ratusza. W poł. XVIIw. kościół katolicki m.in. za sprawą katolickiej rodziny Weyherów, starostów człuchowskich i oddziaływania jezuitów chińskich, stał się znacznie silniejszy, mimo że w Debrznie nadal przeważali luteranie.

W 1697r. wybuchł w mieście wielki pożar, który zniszczył kościół parafialny. Już jednak w 1698r. Rada Miejska uzgodniła z katolickim proboszczem Godzalskim, budowę nowego kościoła farnego i szkoły katolickiej.

W pocz. XVIIIw. powstał kościół o konstrukcji szachulcowej. Była to niewielka budowla na planie prostokąta z węższym, zamkniętym trójbokiem prezbiterium. Do prezbiterium od północy przylegała wydłużona zakrystia. Wieża kościoła, od zachodu, zwieńczona była hełmem. Trójbocznie zamknięta kruchta przylegała do korpusu od północy.

Dopiero po wzniesieniu kościoła para-

<p>14. Kubatura</p> <p>~ 3566 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>~ 359 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>sakralne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>sakralne</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Wszystkich elementów dobry.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22. Biblioteka

- M.Vollack, H.Lemke, Der Kreis Schlochau, Bd.II, s.323-335, Kiel 1974
- E.Budzyńska, Dokumentacja historyczno-urbanistyczna miasta Debrzyna, Gdańsk 1986-88, t.I, s.228, s.46, 58, 60, 61, 68, 69, 111, 112, 122, fot.205-207

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst..... Grzegorz Uniejewski VIII.1996r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki..... Grzegorz Uniejewski VIII.1996r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr..... Grzegorz Uniejewski VIII.1996r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość DEBRZNO	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) opis c.d.
---------------------------	---	---

w ostrołukowej wnęce. W podłuczcu wnęki duży, okrągły otwór okienny pośrodku i dwie małe, okrągłe wnęki po bokach. Podłucze otynkowane. Otwór drzwiowy i wnęka ujęte prostym portalem zamkniętym 2 bokami trójkąta ze sterczyną w wierzchołku. W II kondygnacji wieży 2 wąskie otwory okienne zamknięte łukami odcinkowymi, w ostrołukowych wnękach - podłucza wnęk otynkowane. W III kondygnacji wieży wysoki otwór okienny pośrodku, zamknięty łukiem ostrym. Po bokach dwie ostrołukowe, niższe, otynkowane wnęki. Gzymsy międzykondygnacyjne w formie krutek z cegieł. Pozostałe elewacje wieży analogiczne. Na 4 osi elewacji aneks - otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym.

Elewacja pn. - 9-osiova. Na 1-2 osi zakrystia - na 1 osi mały otwór okienny, na 2 osi otwór drzwiowy zamknięty łukami odcinkowymi, w ostrołukowych wnękach, podłucza wnęk otynkowane. Na 5-6 osi kruchta otwory okienne zamknięte łukami odcinkowymi w ostrołukowych wnękach. Na 9 osi klatka schodowa - otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym. Otwory okienne nawy duże, zamknięte łukami ostrymi. Gzyms wieńczący pseudokonsolkowy.

Elewacja wsch. - 7-osiova. Na 1 osi kruchta pd. - otwór okienny mały, zamknięty łukiem odcinkowym, w ostrołukowej wnęce. Podłucze wnęki otynkowane. Na 2-4 osi prezbiterium - otwory okienne duże, zamknięte łukami ostrymi. Gzyms wieńczący pseudokonsolkowy. Na 5-7 osi zakrystia - otwory okienne małe zamknięte łukami odcinkowymi, w ostrołukowych wnękach. Podłucza wnęk otynkowane. Ściana szczytowa zakończona schodkowo i ozdobiona ostrołukowymi blendami i prostymi sterczynami.

Elewacja pd. - 9-osiova. Na 1 osi aneks - otwór okienny mały, zamknięty łukiem ostrym. Na 4 osi kruchta - otwór drzwiowy zamknięty łukiem odcinkowym. Na 7 osi prezbiterium - otwór okienny duży, zamknięty łukiem ostrym. Otwory okienne nawy jak w elewacji pn. Na 2 osi pod otworem okiennym dodatkowo okrągły otwór okienny. Gzyms wieńczący pseudokonsolkowy.

Wyposażenie: z czasów budowy kościoła - ołtarz główny, dwa ołtarze boczne, chrzcielnica, empora muz. i prospekt organowy, ławki, 2 świeczniki korpusowe, 2 krucyfiksy, witraże w prezbiterium, szafa na szaty liturgiczne, szafka na przybory.

Instalacje - elektr.

c.d.pkt 12 - historia

fialnego przystąpiono do budowy ratusza i przy nim małego kościoła dla ewangelików.

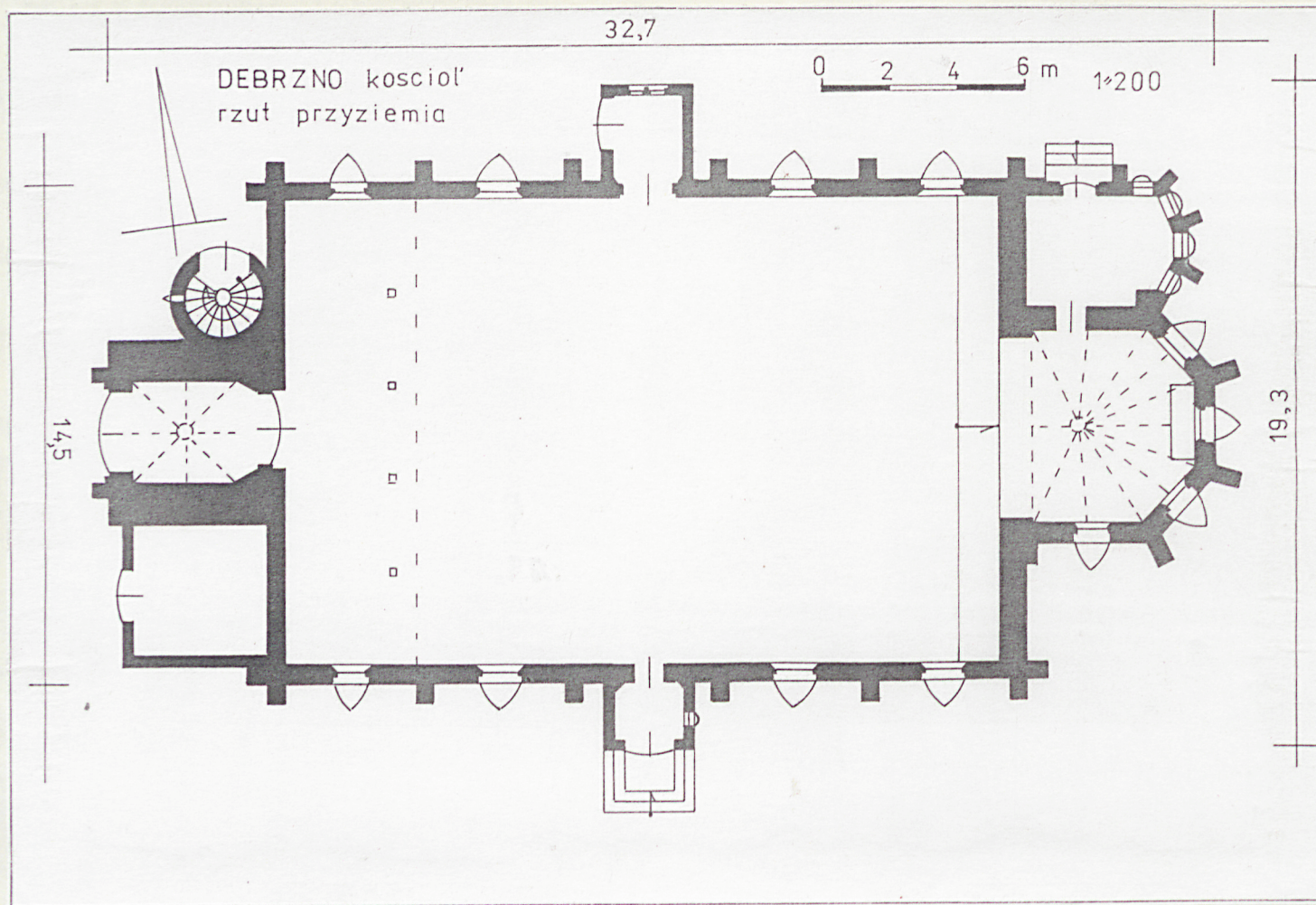
W XIXw. zły stan techniczny obydwu kościołów zmusił mieszkańców do wybudowania nowych świątyń. W 1887r. na środku rynku został wzniesiony neogotycki kościół ewangelicki, a w latach 1894-95 na placu położonym na północ od rynku, również neogotycki kościół katolicki.

Wkładkę założył: Grzegorz Uniejewski VIII.1996r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość DEBRZNO	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) kościół	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia
---------------------------	---	---

Spis zdjęć:

- 1.Elewacja zachodnia
- 2.Klatka schodowa przy elew.zach.
- 3.Aneks przy elew.zach.
- 4.Portał zach.
- 5.Drzwi zew.główne zach.
- 6.Drzwi zew.boczne
- 7.Elewacja pn
- 8.9.Elewacja wsch.
- 10.Elewacja pd.
- 11.Gzyms wieńczący
- 12.Ogrodzenie kościoła
- 13.Prezbiterium
- 14.Chór muzyczny
- 15.16.17.Drzwi wew.
- 18.Klamka
- 19.Odkryta więźba dachowa
- 20.Posadzka

1.

2.

4.

3.

Wkładkę założył:Grzegorz Uniejewski.....VIII.1996r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:PSOZ Słupsk.....

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.

5.

6.

7.

10.

8.

9.

11.

1. Miejscowość

DEBRZNO

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

kościół

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

12.

13.

14.

15.

16.

17.

Grzegorz Uniejewski VIII.1996r.

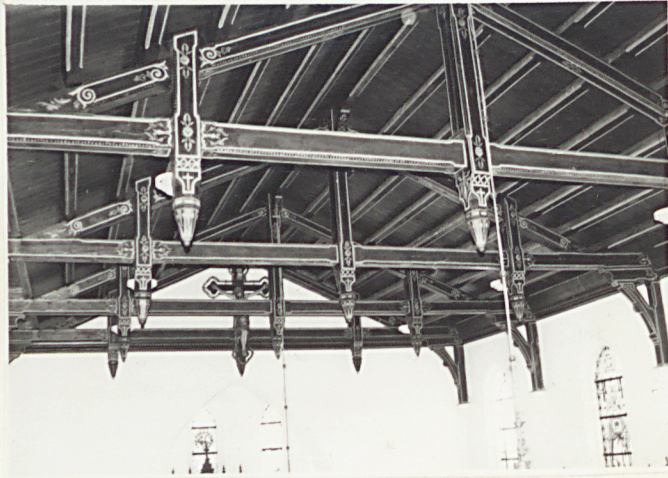
Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:
PSOZ Słupsk

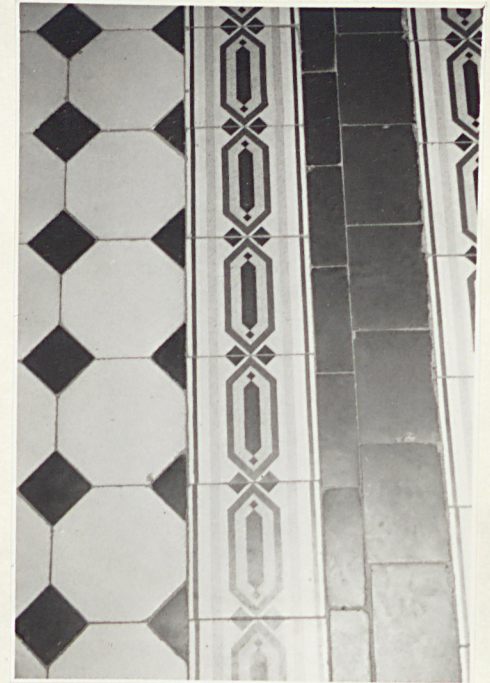
Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

18.

19.

20.